

1522.

2
29.

9 /

M

1617 2, 3

Quod Deus bene vertat

DISPUTATIONEM

De

M V T V O,

PRAESIDE

Clariss. & Consultiss. viro,

DN. IOHANNES-THOMAS
CLVDIO

In hac Iuliâ iurium Professore & pro tempore
facultatis iuridicæ Decano præcepto-
re suo colendo

Publicè exhibet

NICOLAUS Theman /
Pentzl. Meg.

In nouo auditorio maiori ad diem Majj.

HELMÆSTADII,
Typis heredum IACOBI LVCII.

ANNO dō dō V XII.

QVAM

PRVDENTISSIMIS, RERVM MVL-
tarum vsu expertissimis

Reipub. Pentzlinensium

COSS. ET SENAT-
TORIBVS

NEC NON

Præstantissimo & doctissimo viro,

HENRICO ERNESTI
Reip. Helmst. Senatori & Conciui primario
suis fautoribus

Submisse inscribit

NICOLAUS Theman/ Auth. & R.

obligationes inuentas esse, vt vnusquisque adquirat sibi, quod sua interest, ait *Imp. in §. alteri 12. Inst. de Inutil. stipul.*

5. Verum cum horum sententiæ non procedant simpliciter, sed ex parte eatenus, quatenus obligationes vt effectus ad causam referuntur; rectius hi facere videntur qui obligationes absolutè & simpliciter sine vlllo alio respectu considerant, & rebus in corporalibus adnumerant, quorum sententia expresse probatur *§. in corporales Inst. de reb. corp. & incorp. §. fin. Inst. de usu & hab. l. 1. §. ult. de rer. diuis.*

6. Obligationum quæ ex contractu oriuntur quatuor esse species *Imp. tradit in §. sequens diuisio 2. Inst. de Oblig.* Aut enim **R**E contrahuntur aut **V**ERBIS aut **L**ITERIS aut **C**ONSENSU! de quibus singulis **D**E O. adiuuante in aliquot disputationibus dispicient alij.

7. Priusquam autem horum contractuum singularis consideratio instituat, contractus definitio præmittenda erit: In quatrada quam parum sibi consentit **D**e. vix dici potest; Complures definitiones collegit *Motz in tr. de cont. art. 2.*

8. Qui putat veram contractus definitionem extare in *l. Labeo 19. de V. S.* Quod contractus sit vltro, citroque obligatio; Et hic improprie obligationem tanquam effectum poni pro causa, quæ est conuentio.

9. Verum hæc definitio ad contractus saltem pertinet ex quibus nascitur obligatio ex vtroque latere, quos Græci συναλλάγματα δύω πλευρα appellant, & contractibus ex quibus nascitur obligatio ex altero latere tantum, quos Græci συναλλάγματα μονόπλευρα dicunt, non conuenit, verbis enim vltro citroque mutua saltem significatur obligatio *l. Seruus Mandat.* Idque satis etiam demonstrant exempla, quibus hæc definitio illustratur, sunt enim omnes contractus vtrinque obligatorij: stipulatio etiam & mutui datio à **I**Ctō in *d. l. Labeo* contractui non ascribuntur, sed actus appellantur, cum tamen stipulatio & mutuum verè sint contractus. *l. 1. in fin. de pact. §. ius autem gent. Inst. de I. N. G. & C.*

10. Quare hæc definitio plerisque in sufficiens videtur, *An-*

29.
10. *Huibert. Const. quest. 8.* Quamuis in ea defendenda multum laboret *Gæd. in l. Labeo 19. de V. S.*

11. In libris iuris nostri nullam habemus plenam & perfectam contractus definitionem, quæ omnem contractum ex conventionione obligatorium complecteretur: Omnium tamen quæ apud *Dd.* sunt optimam esse putamus *Cuiac. in par. C. d. O & A.* Quod fit contractus conventio, quæ proprium & legitimum nomen habet, vel quæ nomine vacat datione tamen aut facto sumit effectum.

12. His præmissis ordinem Iustinianeam secuti *Inst. quib. mod. re contrah. obl.* nunc realium contractuum primum de Mutuo reliquis insigniorem videbimus.

13. Dicitur autem realis non quod destituatur consensu, qui in omnibus contractibus requiritur *l. i. §. pen. in fin. l. ab emtione 58. de pactis*: Quemadmodum nec alij qui consensu constare dicuntur, non quod rem nullam complectantur, sed quod hos consensus, illum res potissimum absoluant: igitur quo magis in alijs, in alijs minus ad substantiam conferunt res & consensus, ita a principaliori semper denominatio est facienda *argument. §. singulorum 11. Inst. de Rer. divis.*

14. Quinq; sunt realium Mutuum Indebitum, Commodarum, Depositum, Pignus *Inst. quib. mod. re contrah. obl.*

15. Ad naturam Mutui antequam accedamus, ante omnia vox explicanda erit; Vocis enim tractatio in principio semper est proponenda *argument l. 1 in prin. de Inst. & iur.* & quæstio quid nominis debet præcedere quæstionem quid rei *Motz. tr. de contract. art. 1. n. 1.*

16. Dicitur hic contractus Mutuatio *Vult. lib. 1. Jurispr. Rom. c. 31* & Mutui datio *pr. Inst. Quibus mod. re cont. obl. l. 2. §. 1. 2. & 4. de reb. cred. si cert. pet. l. 1. §. 2. de O. & A.* proprie tamen dicitur Mutuum *pr. & §. item 2. Inst. quib. mod. re contrah. obl. & l. nam etsi 13. §. unde Papinianus de reb. cred. quasi μῆ τὸν hoc est de meo tuum pr. Inst. d. t. l. 2. §. appellata est. 2. de rebus. cred. & c. VVesembec. in par. d. t. num. 8.*

17. Et quamuis hæc Etymologia à multis improbatur, siqui-

A 3.

dema

dem mutuum semper non est, quando ex meo tuum fit, Sicuti in permutatione & donatione apparet.

18. Quare mutuum a mutatione potius, quod pecunia, mutetur pecuniâ, & consistat in his rebus quæ facilem mutationem & promiscuum usum recipiunt, nomen habere tradit *Cuiac. lib. 11. obs. c. 37. Borch. tr. de reb. cred. c. 1. n. 2.*

19. Non facile tamen à nominis ratione quæ in *dd. ll. tradita est*, recedendum erit: Cum enim dicimus mutuum appellari ex eo quod de meo fiat tuum, id reciprocè intelligendum est ut de tuo rursus fiat meum:

20. Et res quæ in mutuum dantur ita sibi inuicem æquivalent, ut vna alterius vice fungatur *l. cum quid 3. de reb. cred. & c.* id cum fit mutuum solum est, non permutatio vel donatio *l. Obligationum. 3. §. 1. de O. & A.*

21. Sic etiam quæ sunt reciproca, mutua vocamus, ut mutuum amorem *l. 1. de donat. inter vir & vxor.* mutuam pensationem *l. viro 39. solut. matrim.* mutuas operas *Terent. in Phorm.* mutuam obseruantiam *Don. 14. com. c. 1.*

22. Dicitur etiam interdum mutuum creditum *l. 2. §. 1. l. quod si ab initio l. si socius 16. l. si tibi pecuniam crediderunt l. omnem 20. de iudiciis l. creditores 10. cum l. seq. de V. S.* Et debitores qui pecuniam mutuam acceperunt *l. si quis absentis §. is quoq. 3. de O. & A. l. incendium 11. C. si certum petat.*

23. Vnum & idem tamen non sunt, sed creditum à mutuo differt qua genus à specie. Plures differentias vide in *l. 2. §. creditum ergo d. t. Borch. d. tr. hic c. 1. §. 1. n. 3. cum aliquot seqq.*

24. Quamuis frequentissime creditum pro mutuo vsurpetur *d. l. 2. §. 1.* In hoc enim contractu præcipuè creditur pecuniam & alienam fidem sequitur, qui mutuo dat. *l. 1. §. illud. 10. de separ. l. tutor. 19. §. cum habens 5. ad S. C. Velleian. l. ait prætor. 10. §. si quis. Quæ in fraudem cred. VVesemb. in par. hic. n. 2.*

25. Hæc de notatione nominis sufficiunt, consequens est, ut quid sit ipsum mutuum persequamur. Definimus autem mutuum Quod sit contractus quo quantitas alicui datur ea lege, ut in eodem genere non in eadem specie restituatur *Borch. d. tr. c. 1. n. 17. cum mult. seqq.*

Mu

26. Mutuum esse contractum I. Gent. & quidem nominatum h
ex hoc iure, de I. & I. l. 7. §. 1. de pact. §. 2. Inst. de I. N. G. & C. item
stricti iuris satis liquet l. 2. §. 1. l. 3. hic. l. aut mutua 6. de eo quod cer-
to loco l. Titius 24. de prasc. verb. l. 3. C. de usur. Ves. in par. hien. 9. & 12.

27. Et proprium contractum esse affirmare non dubitamus. Il-
lorum enim sententia, qui eos tantum contractus, qui utrinque
sunt Obligatorij proprios esse volunt; Reliquos autem qui ab ut-
na tantum parte obligationem producant, improprios dici & esse
contractus Motz. tr. de contract. art. 4. de diuis. contract. n. 3. cum a-
liquor seqq. veritati non videtur consona.

28. Idque manifestis iuris textib. doceri potest, quoties enim
tractatu habito, negotium quoddam, inter aliquos contrahitur,
toties propriè contrahitur obligatio §. tutores quoque 2. cum seqq.
Inst. de oblig. qua q. ex contr. nas. Et hoc in mutuo verum esse ne-
mo dubitare potest.

29. Reliqua in definitione differentiam à ceteris contractibus
praesertim commodato & permutatione quibus hic contractus est
intermedius, ostendunt: Verum cum hæc ad substantiam & for-
mam mutui pertinent, de ijs infra videbimus.

30. Diuiditur vulgo mutuum in Naturale Civile & Mixtum:
Naturale quando fit numeratio sine stipulatione de soluendo. Ci-
uile quando stipulatio interuenit de soluendo sine numeratione.
Mixtum quando stipulatio & numeratio interuit Motz. tr. de diuis
mutui n. 1.

31. Contr. Bl. & alij quos allegat Motz. de loco num. 4. hanc di-
stinctionem rejiciunt, & vnicum tantum mutuum quod
re fit, statuunt, & rectè ita, quoad rem huius contractus ipsam, non
vero quoad ipsum contrahendi modum.

32. Vnde etiam, hæc diuisio docendi gratia à veteribus vide-
tur inuenta, quam modernos retinere posse statuimus Vigl. Zui-
chem in pral. ad l. 2. de rec. cred. n. 118.

33. Alia & diligenter hic notanda Borch. tr. hic c. 1. n. 1. mutui
diuisio est in verum siue proprium, & quasi quod & palliatum seu
velatum dicimus Motz. d. l. loco n. 13. Verum, quod datione & ac-
ceptione rei fungibilis quam primum perficitur l. non omnis 19. de
reb. cred. Fictum, quod ab initio nullum est sed ex post facto con-
firmatur. Quod.

34. Quod aut fit ab homine aut à lege. Ab homine transmutatione præcedentis contractus, veluti si depositam apud te pecuniam mutuam esse placeat, vel si debitorem meum tibi iubeo dare pecuniam, (idque fieri dicitur fictione brevis manus *l. singularia 15. de reb. cred. Corras. 6. miscil. 16. Borchold. d. tr. c. 1. n. 58. cum seq. vbi quid sit brevis manus explicat*) vt circuitus cuitentur *l. hac ratio 3. §. ultim. de donat inter vir & vxor ibi celeritate coniungendarum inter se actionum vnã actionem occultari l. dominus 53. de cond. indeb. Vgl. Zuich. in prætect. ad d. l. singularian. 8.*

35. Quo pertinet casus cuius postea fecerimus mentionem si dederò tibi equum, vt tot vel tot florenis eum vendas & ea pecunia vtaris mihi que sis ex mutuo obligatus *l. rogasti 11. in pr. de reb. cred. l. si pro mutua 8. C. si certum petat.*

36. Ab homine etiam mutuum confirmari ex post facto rati habitione existimamus: si enim nummos meos tuo nomine dem, vel tuos te absente & ignorante fit mutuum, ideoque tibi conditio acquiritur *l. certi cond. 9. §. si nummos 8. de reb. cred.*

37. Quæ sententia licet à Borcholdo *d. tr. c. 1. n. 41. seq.* reijciatur: tamen eam sequendam esse non dubitamus, quid enim certi condixerit qui certum ignorat? quare rati habitio retracta facit vt ignorantia conditio adq̃uisita dicatur *d. ll.*

38. Per liberam personam possessio tantum nobis acquiritur, non obligatio multo minus actio *l. 1. C. per quas personas nob. adq̃uirit l. procuratorem 8. C. de adq̃uir. & ret. poss. §. ex his itaq̃ Inst. per quas Person. cuiq̃ acq̃uir. Vbi Zasius.*

39. A lege confirmatur mutuum ex post facto, si res mutuo data sit à non domino *l. nam et si fur. 13. §. 1. de reb. cred. l. rogasti me 11. §. si fugitimus eod.* Aut ab ea qui sana mentis non erat *l. si a furioso 12. d. t. l. si a furioso 24. de O. & A.* Item pupillo *l. non omnis 19. §. si pupillus. de reb. cred. §. nunc admonendi Instit. quibus alienare lic. vel. non.*

40. Hic tamen necessario requiritur, vt res mutuo data bona fide consumatur. Mutuum enim quod numeratione pecuniæ contrahi non poterat, ex post facto consumptione conciliatur *dd. ll.*

41. Cuius rei rationem Iulian. reddit *in d. l. non omnis 19. §. si pu-*

29
pupillus. His verbis non alia ratione quam quod factio eius intel-
ligitur ad eum qui acceperit peruenisse: Quibus ostenditur domi-
nium in accipientem aliquando intellectiue transire *V. Borch. d. tr.*
c. 2. n. 11. cum seq. vbi hoc latius explicat.

42. Et hæ præpositæ diuisiones legibus fundatæ sunt, plures vi-
de apud *Motz. d. tr. de mutui diuis.*

43. De personis quæ mutuo dare possunt, hæc datur regula, quod
omnes dare possint, qui dominium & reru suarum liberam admi-
nistrationem habent. *arg. l. nemo 54. de R. l. l. 2. §. in mutui 4. l. nam et si*
fur. 13. l. si socius 16. de reb. cred. l. mater 3. C. de rei vind.

44. Pupillus itaque sine tutoris autoritate credendo non ob-
ligatur *l. non omnis. 12. §. 1. de reb. cred. l. obligari 9. in princ. de auth.*
tut. l. quod si forte 14. §. vlt. de solut. §. nunc admonendi. 2. inst. Quibus
alienare lic. vel non. Item furiosus: *l. si à furioso 12. de reb. cred. l. 1. §.*
furiosum 12. de O. & A. l. in negotijs 5. de R. l. Et prodigus, qui furio-
so comparatur. *l. furiosi 40. de R. l.*

45. Quæ tamen comparatio procedit tantum, quoad nexum
obligationis, quantum autem ad acquisitionem commodorum
pertinet, cum pupillo potius comparatur, & adquirere possessio-
nem potest. *l. is cui bonis 6. de V. O.* Ne videlicet interdictio quæ
in ipsius fauorem, & patrimonij conseruandi causa facta est, in eius
odium reflectatur. *l. quod fauore C. de ll.*

46. Prædictæ personæ, quamuis domini sint, pro arbitrio de
rebus suis disponere non possunt. *dd. ll. Borch. d. tr. c. 3. cum seq.*

47. Muti & surdi etiam sub curatela sunt, *l. 2. de Curat. fur. & sti-*
pulari nequeunt, l. 1. §. pen. & vlt. de O. & A. si tamen quod a-
gatur intelligant, mutuo dare possunt. *arg. l. final. de bonor. poss.*
fur. l. seruo 65. §. si pupillo 3. ad SC. Trebell.

48. Præsides prouinciæ temporarij *l. pras. 3. de Offic. prasid.*
quamuis rerum suarum domini sint, & liberam de rebus suis di-
sponendi habeant facultatem, mutuum tamen pecuniam dare
non possunt *l. principal. 33. de reb. cred. l. 3. C. si certum petat.* Pro-
pterea ne potestate summa quam habent, abutantur, & provin-
cialibus aliquid expriment & extorqueant *Motz d. tr. c. de perso-*
nis quæ possunt mut. vel non n. 18.

49. Secus est in eorum officialibus, qui mutuum pecuniam

B

dare

dare & foenebrem exercere possunt, quia perpetui sunt *l. praesid. 34. de Reb. cred.* si enim illis non liceret mutuum dare, in perpetuum eis interdiceretur commercio mutui, quo maxime hominum natura indiget *Borch. d. tr. e. 3. n. 7.*

50. Tam duris legibus non coercentur magistratus in vrbe *l. vn. C. de Contract. ind. & c.* maior enim est praesidibus in prouincijs grassandi copia, si sua potestate abuti velint, quam magistratibus *Urbanis Cuiac. in par. ad d. l. vn.*

51. His ob frequentiam facti addimus, ludentes secum mutuare non posse, eius enim quod datum est nulla datur repetitio *l. quod si minor 24. §. pen. de minoribus l. fin. §. 1. Quar. rer. act. non dat. l. periculi 5. de naut. foen. l. in Except. 19. in fin. de prob. auth. interdiximus C. de Episcop. & Cler. ubi gl. VVes. in par. de aleat. in fin.*

52. Si tamen ludus consuetudine sit licitus, & fraus non interuenerit, multo magis si ingenij vel exercitationis causa susceptus fuerit, aliud dicendum est *Clar. lib. 5. sent. §. ludus.* Quod simpliciter non esse approbandum eleganter tradit *Clud. tr. de cond. indeb. c. 6. n. 60. & aliquod seqq.* ubi secundum suam sententiam collegium iuridicum in hac celeberrima Academia aliquando pronunciaisse testatur.

53. Interdum etiam non ipsi domini, sed ipsorum iussu & voluntate recte mutuo dant filius. *l. 2. §. in mutui datio. 4. de R. Cred. Seruus l. 19. 32. 35. de solution. siue peculiares res siue eorum, quorum in potestate sunt Motz. d. loco n. 3. Procurator l. 11. l. 30. de usur. l. 63. de procur. l. 58. & 63. de procur. Quibus adduntur & tutores l. 2. C. quando ex fact. tut. & c.*

54. Quod vero filius: viaticum à patre acceptum, ut illud ad sustentandos sumptus itineris, & ad alius usus studiosis in Acad. necessarios collocet, mutuo dedit, extraordinario recipit iudicio *l. cum filius. 17. d. r. Vigl. Zuichem in praesid. ad hanc legem.*

55. Nunc quantum natura relatorum nobis suggerit, animaduertimus, quicumque mutuum ex se dare non possunt, eosdem nec accipere posse: Pupillus, furiosus, prodigus, mutus & praedicti alij mutuum dare nequeunt. Nec igitur accipere possunt.

56. Mirum videtur Zasio, quod cum filijfam. ex omnibus contractibus & delictis obligentur, & tanquam cum patribus famil. illis

29.
Iiscum agatur *l. filius. 38. de O & A.* ab hoc propter S. C. arceri debeant *Clud. de cond. indebiti c. 6.*

57. Sed odium creditorum seu potius feneratorum eiusmodi est *l. 1. & t. r. ff. & C. ad S. C. Maced. l. qui exceptionem 40. in princ. de Cond. indeb. ne filijfam. votum affectandæ mortis paternæ concipiant d. l. 1. ad S. C. Maced. l. ult. §. ipsum §. v. melius C. de bonis qualiber.* Vnde non in solos filiosfamil. sed innepotes, & pronepotes vtriusq; sexus respectu aui & proaui porrigitur *l. pen. C. ad S. C. Maced. l. 14. ff. eod.*

58. Siue igitur gratis siue fænore pecuniam acceperint, perpetua exceptione S. C. Maced. tuti sunt *l. item 7. §. siue eod.*

59. Cui renunciare non possunt *l. iuris 7. §. si paciscar. l. si unus §. pacta de pactis Clud. d. tr. c. n. 77. cum seqq.* tamen si iuramentum de soluendo apposuerint *per l. 14. §. 3. C. de non num. pec. per c. non est obligatorum de R. I. in 6.*

60. Et hoc in foro conscientia defendi posse non dubitamus, iuxta siquidem lex est, & in iudicio animæ obtinenda & seruanda tradit *Gœd. tr. de cont. & com. stip. c. 7. n. 290. cum aliquot seqq. Fachn. 2. sentroners. c. 62.*

61. Res quæcunq; mutuatario conceduntur, eas quantitativas esse oportet, id est quantitate, puta numero, mensura & pondere constare debent *in princip. Inst. hic & d. l. 2. de reb. cred.*

62. Cuius enim fiunt vtendo easdem consumit, *per §. constituitur Inst. de Vsufr. Don. n. n. C. commodati* consumptas restituere non potest, ergo alias quæ ad æquabilitatem reuocari possunt, restituere tenetur *Vult. ad d. princ. n. 13. Duar. ad. d. t. c. 2. v. tertio oportet.*

63. Verum quantitatem hic relatiuè considerare non debemus, sed abstractiuè per rationem à corpore: veluti debeo tibi centum thaleros, non poteris equidem *cerrum corpus spectare*, quippe non hos aut illos tibi debeo, sed *quantitatem* centum nimirum ex vniuersitate thalerorum *Borch. d. tr. c. 4. n. 2.*

64. Accursius *ad d. l. 2.* & Azo mirabiliter ab hac maxima concluderunt, panes carnes pisces &c. negantes & mutuo dari & accipi posse, cum tamen medium concludendi constare numero

B 2

pond.

pond. &c. habeant idem *Vide Cuiac. ii. obs. in fin. Vigl. Zuich. ad d. l. 2. n. 75.*

65. Cætera quæ functionem in suo genere non recipiunt, his non subiacent, vt sunt equi muli, ædes, vestes &c. *d. l. 2. pone me tibi mutuò dedisse equum, tu mihi restituis alium, propter omnimodam itaq; similitudinem, quam tuum ad meum non habet alium pro alio mihi inuito soluere videris. Duar. d. l. & lib. i. disput. Ann. c. 14.*

66. Siue igitur meliorem, siue reddas deteriórem, vtroq; modo in naturam mutui peccas, quo fit vt eandem speciem mutuò acceptæ pecuniæ Valore mutato restituendo non libereris *Vvesenbec. ad d. t. n. 12. Fortuito casu rei peremptæ tenearis. Donell. ad l. 6. C. de pign. act.*

67. Mutuum quoque non est donec contrahentium consensus abest, *l. si ego pec. hic.* Implicant enim hæc manifestissimam contradictionem, qui dedit rem in eodem genere est recepturus, qui cepit si dissenserit, & donatam sibi quæ tradita est, putauerit, nihil reddit omnino.

68. Cui donata est, quam mutuam recognoscit, idem est, adeo vsq; vt etsi quis adhuc non deputatus donatoris ad donarium proprio motu perferat voluntatem, non tamen ideo magis donatio subsistit, *gl. in l. nec ambigi C. de donat. quam sequitur Barth. l. absenti ff. eodem.*

69. At si in rem consentiunt vterque, siue illa sit dantis, siue alterius cuius dandæ vel retinendæ accessit voluntas, aut datæ postea rati habitio, contractus hic benignè conseruatur. *l. 15. hic l. 34. Mand. Trentl. disp. 20. t. 3. Vol. 1.*

70. Ita debitor iussu creditoris numerat alicui pecuniam *l. singul. d. t.* Qui mihi debebat ex causa mandati retinet pecuniam, quam ex re mea habet, *l. qui negot. Mand.* Ita depositarius rem retinet depositam *l. certi condict. S. depositi h. n. t. que breuis.*

71. Qua ratione res quæ vendenda concessa est, & cuius venditæ precio vtitur venundans, mutua pecunia creditur *d. l. qui negot.* quod frequenter fit in inferrori Germania & nostra Saxonia *da sie es heissen einen Umbschlag/Item res æstimata l. 8. C. h. t. Vbi Gothofr. Trentl. d. loco l. th. 6.*

Nec

72. Nec tamen hinc sequitur quod vult *Cuiac. tr. 8. ad Afric. ad d. l. 34. & 8. Obseru. 8.* nudo consensu hodie mutuum contrahi posse *Fab. 5. Coni. 18.*

73. Numerationi pecuniæ, hoc est mutui dationi, omnia inferi possunt, quæcunque stipulationibus inferuntur *l. omnia hic.* Prout igitur stipulatio aut pure, aut in diem, aut sub conditione contrahitur *§. Omnis Inst. de V. & O.* mutuum similiter contrahi necesse est.

74. Sub conditione quod contrahitur, collatum est vel in præteritum, præsens & futurum *§. conditionis Inst. d. t.* Exempla cuiuslibet fingere licet. Proprium a conditionis præteritum & præsens propter infallibilem rei certitudinem non merentur. *per d. §. Inst. & l. si stipul. de V. O.*

75. Conditionum natura est suspendere actum *d. §. 4.* præsens & præteritum non patiuntur suspensionem, præteritum alias non esset præteritum, nec præsens esset præsens.

76. Itaque ex natura rei in momento tenet, vel non tenet stipulatio, si tenet, pura est, ideoque & mutuum, si non tenet, omnino nulla est, nullum est & mutuum *d. l. §. 1. stipulor. de V. O.*

77. Quod si purum cum conditionali concurrat, ut quam mihi pure promissisti pecuniam, alteri sub conditione me iubente promittis, ante existentem conditionem agi non potest *l. pecuniam h. t.*

78. Et si stipulator conditionalis promissorem in fraudem eius manumissurum prohibere potest *l. cum. is. Qui & à quibus manumiss. & c.* vel in eius bonorum possessionem mitti *l. in poss. Quib. ex caus. in pos. eatur.* quidni dicamus eum qui mutuum promissit, si alienare vellet in alterius fraudem impediendum esse *Borchold. d. tr. cap. 6. numer. 9.*

79. Mutuum non sapit naturam donationis, est itaque reddendum quo supra dictum est modo, in eodem genere & eadem bonitate *per d. princ. & l. 3. hic.* Nec cuius usu benevole caruisset, eam minus bonam reciperet.

80. Hoc bonum vel est internum, vel externum: Externum circa additamentum vel decrescientiam valoris attenditur *wann der Werth gesteigert, oder fallt:* Internum vero circa ipsius materiæ

Seu ligæ mutationem wann Schrot vnd Korn verendert / *Schn. ad S. bona fid. Inst. de Act. Gail. 2. Obs. 73.*

81. Hoc nisi conuentione præcautum est, aut mutuantis interfit, parùm respicimus, dummodo valor & æstimatio eadem maneat per *l. 1. de contrah. empt. & vend. Treutl. d. disp. th. 12. lit. a.* sic mutui substantiam non lædit, sequeretur hoc alias absurdum, quod si eiusmodi bonitas non inueniretur, nunquam recte mutuum solueretur *Mynsing. cent. 4. obs. 1. Gail. d. l. n. 5.*

82. Externi vero est, quod rationem habeamus, quod mutatum, si pars pro parte restituitur naturam mutui lædit, quare se referant contrahentes ad tempus contractus, & quod accreuit detrahat, quod decreuit intra tempus solutionis suppleat debitor *Myns. d. loco.*

83. Qui accepisti Ioachimicos tempore contractus 24. Valentes, nisi aliud in contractu dictum est, detrahe residuum, vel quod pluris valebant supple, pronunciat Camera teste *Mynsinger.*

84. In quo secessum sumit pecunia numerata ab alijs reb⁹ mutuo datis, veluti frumento vino &c. quod probè notauit *Don. ad l. 3. h. t.* hæc æstimationem (remoto tempore necessitatis, quo etiam vt vendat quis cogi potest. *Sebast. Med. de fortuit cas. part. 1. quest. 6. n. 39.*) non recipiunt, cum aliud genus omnino solueretur, quod lædit naturam mutui & proinde neque augeri minuiue potest.

85. Periculum diminutionis est penes debitorem, penes quem est augmentationis fortuna: caueat tamen ne sit in mora soluendi, quo casu augmentationis beneficium cedit mutuanti, apud quem eodem modo auctum esset solutum per ea que hab. *Treutl. Vol. 1. disp. 15. th. 7. l. 6.*

86. Ex his nascitur actio, mutui effectus, quæ certi conditio appellatur *§. 1. hic*, quâ quod solutioni deest consequi poterimus. Est hæc numero vna est, ex omni obligatione vnde certum nobis debetur competens *l. 9. sape d. t. Gæd. de contrah. stip. concl. 2. n. 9.*

87. Non est specialis quam vulgo faciunt *Dd*, quæ si esset, conclusionis aliqua diuersitas deprehenderetur, at concludendi diuersitas non oritur nisi à medio diuerso, quod hic est æquale certum deberi *l. 9. d. t.*

88. Quod si specialis euadit, quia additamentum illud ex mutuo

tuo

29
tuo sumit, quod putat Sichard. iam non tantum ex mutuo specialis erit conditio: sed omnis ex omni contractu specialis erit. Si quis velit tenere contrarium potest, quia nullius, aut certe modicæ est utilitatis subijcit *Iason. ad. d. l.*

89. Hæc ipsa conditio patet mutuanti rem alienam, stipulatione numerationem secuta, vel non secuta, si extat verus Dn. vindicare eam siue ad exhibendam agere potest. *Sich. ad nostram tit. n. 5.*

90. Si consumpta est fictio iuris reconciliatur mutuum per consumptionem, quod supra plenius text. est in *l. nam et si fur h. t. & l. si quis pro eo §. si nummos de fideiuss.* Ideoque etiam à numerante non domino, verò domino nō agente aliàs ille excluditur, agi potest.

91. Quid fit tum, cum neque stipulatio interuenerit, neq; numerationem cognouerit dominus, neq; pecuniam consumpserit alter? detentor cuius dolo non est consumpta numeratori tenetur per *l. iure ciuil. de condit. & demonstr. argument. l. 9. §. si oleum de holo l. labeo in fin. de contrah. empt. & Vend.*

92. In ciuili, quod ita vocare libet, mutuo quo ad actionem secus est: In hoc intra biennium propter exceptionem non numeratæ pecuniæ nulla est exactio crediti, infra verò biennium confessio & tradita cautio debitorem præcise constringunt ut est in *prin. d. liter. oblig. & §. 2. Inst. de Exception. l. 14. §. 3. C. de Except. non num. pec. Dwar. d. l. c. 6. in fin. Schn. ad §. 4. de const. autem pecunia n. 26. de Action.*

93. Post idem tempus principes & Comites, quorum procuratores cum mandatis missi, si de recipiendo mutuo cauerint, & mutuaturum chirographum præbuerint, obligatos censemus. *Vigl. Zwich. ad l. 2. n. 121.*

94. Contendant alij præsumptionem iuris, quæ sit ex lapsu biennij, tantummodo contrariæ probationis onus in debitorem reijcere, si velint naturam & essentiam literarum obligationis euertere per *t. t. Inst. de lit. O.* attendant perfectam cautionem, propriam confessionem, & temporis præscriptionem, hæc non tantum præsumunt, sed & super præsumpto disponunt *argument. l. fin. In quibus causis rest. in integ. Arum. exerc. 12. th. 12.*

95. Quam igitur manifestum est ex hoc tempore debitori ex causa debendi, creditoti vero cum effectu exigendi existere principi-

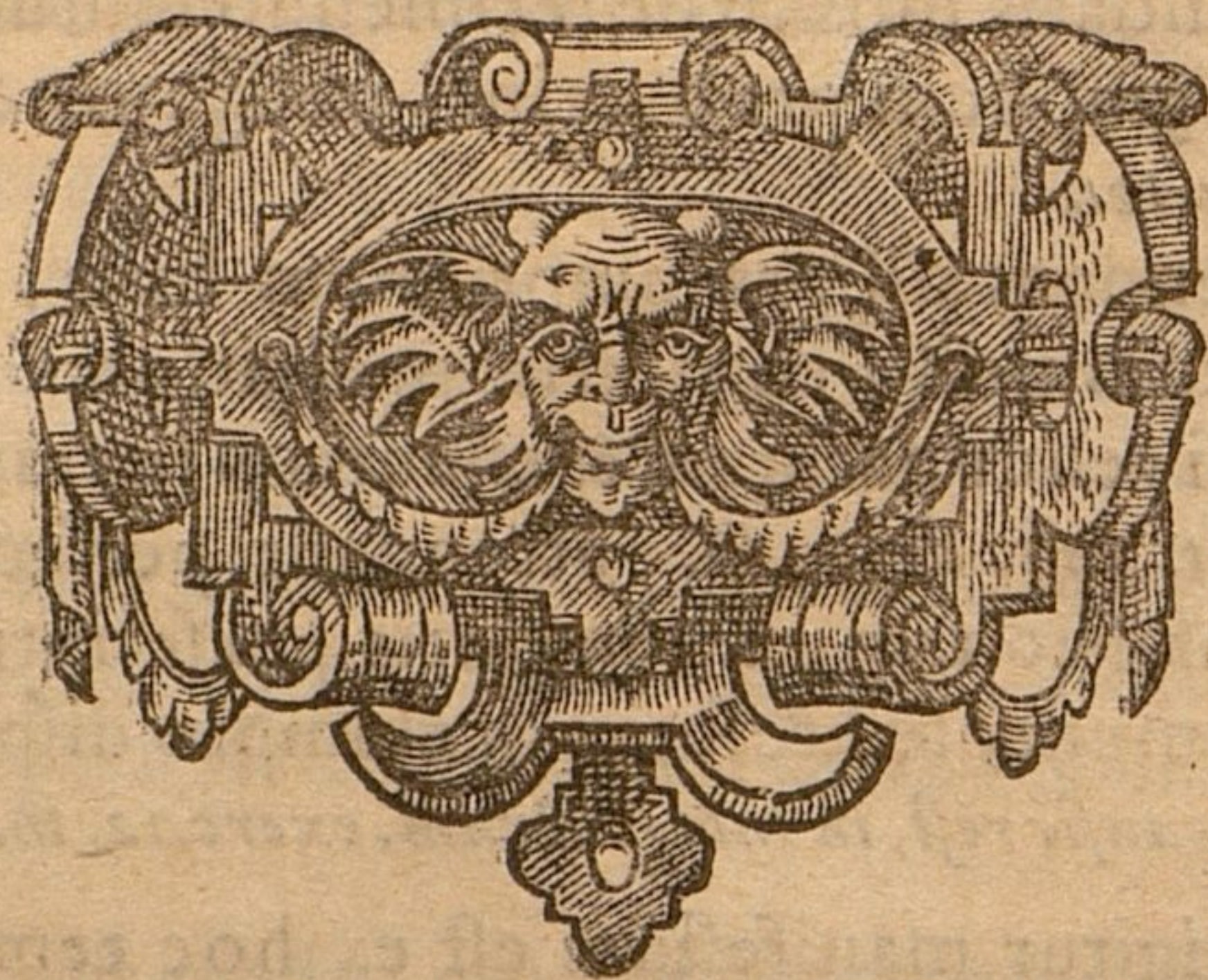
cipium ; eo magis vter creditorum , ciuilis an naturalis mutui in
solutione præferendus sit? obscurum est.

97. Parem vim temporis causæque respectu habito, obtinere v-
trumque non est absurdum, præsertim cum exinde quo diximus
naturalis mutui naturam adsumat, proinde alteri, qui naturali-
ter in intermedio huius credidit, præfertur *per ea quæ st. sub l. 9. §. 1. &
2. l. 11. §. 1 ff. qui. potior in pign. & c.*

97. Quæ magnam habent controuersiam, huic exiguo quod su-
perest chartæ spatio vltimo loco subijcimus , Creditorem cuius
crediti beneficio ædes emptæ fuerint, si ei pignori obligatæ fue-
rint, donec debitum solueretur, creditori cui ante omnia sua bo-
na præsentia & futura obligarat emptor, potiores esse. *per l. 1. §.
ultim. & seq. de reb. eor. qui sub tut. & quæ habet Cuiac. ad Afric. 8. ad l.
9. ff. Qui potiores.*

Atque hæc de mutuo dixisse sufficiant , ne
alteri contractui , per quod singularem
disputationem meretur au-
feramus.

F I N I S.

Heleu Stadt, Diss., 1616-19

ULB Halle

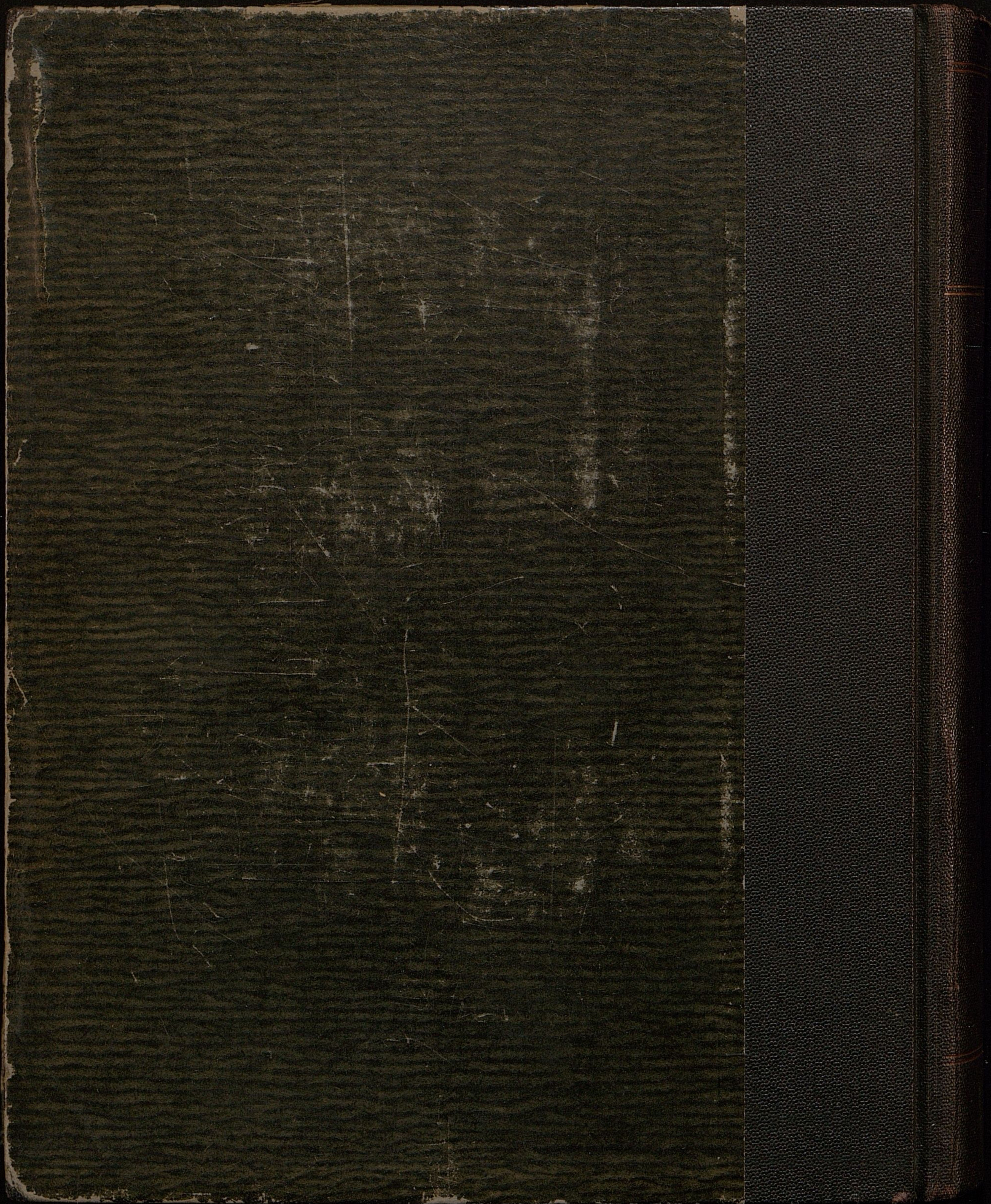
3

004 592 670

ms A+13+23

V077

1523,

Quod Deus bene vertat

9/29

DISPUTATIONEM

De

1617 2, 3

M V T V O,

PRAESIDE

Clariss. & Consultiss. viro,

DN. IOHANNES-THOMAS
CLVDIO

In hac Iuliâ iurium Professore & pro tempore
facultatis iuridicæ Decano præcepto-
re suo colendo

Publicè exhibet

NICOLAUS Theman /
Pentzl. Meg.

In nouo auditorio maiori ad diem Majj.

HELMÆSTADIÏ,
Typis heredum IACOBI LVCII.

ANNO dō dō V XII.

